

Consideracions entorn del pas de la 1a. i la 2a. «Marxa del Llobregat» pel Berguedà

LLUÍS VILADRICH I PONS

ENTOMEM-LA

La Marxa del Llobregat va ser una mobilització popular que pretenia cridar l'atenció sobre el lamentable estat en què es trobava, i en què encara es troba, aquest riu.

I tant de bo que no hagués calgut fer-la, perquè aleshores podríem parlar d'un riu del qual la gent podria gaudir-ne; ens hi podríem anar a banyar, podríem passar-hi estones agradables amb els amics o la família disfrutant de l'ombra que ens proporcionaria la vegetació de ribera, hi hauria peixos i crancs com temps ha hi havia hagut,....Seria un somni, un somni al qual no hem de renunciar perquè hi tenim tot el dret del món i perquè no és pas quelcom inabastable, impossible, capriciós,....

Però, ara per ara, és un somni. Tan inabastable, impossible i capriciós com pugui ser despertar-se al mig d'un planeta imaginari amb totes les exquisideses hagudes i per haver. I és així perquè en aquest país nostre són ben pocs els polítics i els homes que ocupen càrrecs públics que no hagin perdut la dignitat. I sinó, com és que les granges continuïn vessant les aigües negres als rius i a les rieres? Com és que no es controlin els abocaments d'aigües industrials als rius?....Com és que no es facin complir ni les lleis ja existents? Parem. N'hi ha tantes i tantes de preguntes sense una resposta mínimament convincent que si continuéssim perdriem l'oremus.

Som en un racó de món en què, amb tota impunitat, una minoria malmet el que és de tots per satisfer exclusivament els propis interessos. I si tant n'abusen, ai las!, paguem-ho entre tots, que el progrés té les seves exigències!

No mantenir net el país, és fer país?

Ai la «meua pobra, bruta, trista, dissortada pàtria»!

Però els de dalt vénen de baix, i pugem a dalt gràcies als de baix. Vull dir que els de baix no ens hi lluïm pas gaire, tampoc. Ens fan falta bones dosis d'educació i de civisme i de respecte i d'estimació i d'indignació,....I si no ens indignem davant de tanta fal·làcia i davant de tanta injustícia és que som bords del tot.

Vet aquí que uns quants que no eren bords van calçar-se les xiruques i van carregar-se la motxilla a l'espatlla. Eren pocs, és cert, però n'eren uns quants. Gràcies a ells i a d'altres com ells potser encara hi ha motius per tenir una mica d'esperança. Potser encara podrem veure realitzat, si ens hi esforcem molt i ho volem fermament i si actuem en conseqüència, un bell somni.

LA DEL 78

Els preparatius

Van començar a bellugar-la els del Grup de Defensa del Medi Ambient del Prat del Llobregat, on fa ja bastant temps hi desembocava un riu amb tots els seus atributs.

Durant la primavera van sortir les primeres notícies sobre la seva iniciativa a la premsa i després d'establir contactes amb persones d'arreu de la conca, van constituir-se de mica en mica tot un rosari de secretariats locals.

El calendari de la marxa preveia la seva divulgació i la creació de secretariats locals al llarg del mes de juny; la difusió dels objectius durant el juliol i la preparació dels actes a l'agost. La primera estapa, doncs, ja estava en dansa.

A mitjans de maig, una comissió tèc-

nica dels organitzadors de la marxa feia conèixer unes xifres esfereïdores: segons la Comissaria d'Aigües del Pirineu Oriental, d'un total de 881 abocaments declarats, tan sols n'existien 97 d'autoritzats i, a partir de Manresa, ja el 1975, l'aigua del riu era fortament contaminada i a partir de St. Joan Despí, a l'Anoia i a la riera de Rubí, extremament contaminada. L'informe es feia ressò del fet que, tot i així les coses, no s'hagués imposat cap sanció, almenys que se sabés.

L'Avui del 24-5-78 publicava un article en el qual ja s'apuntaven els dos grans objectius que perseguïen els promotors de la Marxa del Llobregat:

– La sensibilització sobre la necessitat d'aturar la progressiva degradació de l'aigua, la implantació de zones arbòries a banda i banda del riu i la no desviació del tram final del riu.

– La coordinació amb la resta de grups amb preocupacions semblants.

En aquest mateix article, entre els secretariats en període de constitució s'esmenten el de Berga i el de la Pobla de Lillet.

El 28-5-78 tingué lloc a Monistrol la 1a. reunió general i es constituí el secretariat central de la marxa. En aquesta assemblea quedà aprovat el Manifest de la Marxa del Llobregat i per lema s'adopta «*lluïtem per un riu viu*». Al cap de 2 mesos, el 22-7-78, hi va haver la 2a. reunió general a Manresa.

El mes de juliol els secretariats locals, com ja hem dit, havien de difondre el que es proposava la marxa, però també era l'ocasió de denunciar els atemptats ecològics de l'entorn immediat. A Berga es féu circular un full ciclostilat en què a part dels objectius de la marxa i de l'itinerari hi havia un memorial de greu-

Ante esta Alcaldía han comparecido D. Luis Vila Arich Pons, D. Jaume Montañá Buchaca y Dña. Maria Dolores Masquada Freixa, secretario de la marcha del Llobregat a Berga y han manifestado su deseo de obtener permiso para la celebración y paso de dicha marcha y actos consistentes en comparencia en local público que versará sobre botijos y sopes protegidos y parcelas y lectura de un documento que será entregado a la Alcaldía.

Por parte de esta Alcaldía no existe inconveniente para la celebración de los actos anteriormente mencionados siempre que se obtenga el previo permiso de V.E.

Díto guarde a V.E. muchos años
Berga, 19 de Agosto de 1978

Al Alcalde

Huitem per un riu VIU

Provincia de Barcelona - BARCELONA

Sol·licitud de permís per celebrar el pas de la primera Marxa del Llobregat a l'Ajuntament de Berga, el 1978.

Portada del programa de la primera Marxa del Llobregat.

ges que per la seva actualitat reproduïm tot seguit:

«L'abocament de residus industrials, humans i animals (pensem en la multitud de granges que hi ha a la comarca) a les rieres, l'especulació i destrucció del paisatge que probablement seguirà al túnel del Cadí, la massa freqüent tala de boscos d'una manera irracional i abusiva, les recents explotacions de carbó a cel obert, els desprendiments gasosos de la tèrmica de Ceres, la pols de la fàbrica de Ciments Figols S.A., l'abocament de terra i rocs al marge inferior de les carreteres (la construcció de les quals moltes vegades no correspon a les necessitats reals de la població autòctona sinó a interessos particulars \$1...\$3), la construcció d'un polígon industrial en una zona de màxim rendiment agrícola i que a la vegada posarà en perill la salut de la gent de Berga si les indústries que s'hi instal·len són de segons quina mena, l'obertura de pistes d'esquí amb arrencament innecessari de la gleva, els desequilibris ecològics que es derivaran del pantà de la Baells, l'extracció d'àrids del riu, l'explotació -horitzontal- de pedreres en indrets d'un veritable interès històric i paisatgístic (recordem la ja desapareguda Roca Mussolera) i tants altres atemptats contra la natura al Berguedà, ens donen una idea de la feina que cal fer».

La feina, però, no s'acabava pas aquí, perquè calia organitzar els actes per quan passés la marxa, buscar allotjament i preparar el terreny.

Això de preparar el terreny, ara ens ho hauríem pogut estalviar, però fa 13 anys, no es podia fer gran cosa que no comptés amb el vist-i-plau del Sr. Governador Civil.

El dia 12-8-78 el Sr. Belloch i Puig, Governador Civil de la província de Barcelona, va prohibir la realització de la marxa tot al·legant que els sol·licitants, és a dir, el Grup de Defensa del Medi Ambient del Prat de Llobregat, no es trobaven inscrits al registre d'associacions.

Va ser precís gestionar de nou el permís a través d'una entitat legalitzada però van sorgir nous inconvenients: el Subgovernador Civil de Barcelona, el Sr. Josep Ma. Ferrer, el 17-8-78 va demanar més informació sobre els actes previstos, el servei d'ordre i l'assistència sanitària així com els permisos dels ajuntaments dels pobles per on havia de passar la marxa. Tot això quan només faltaven 3 dies per al seu inici.

En Lluís Ma. Xirinacs s'adreçà als marxaïres en els següents termes: «Feu la marxa que vulgueu. Desobediència cívica. Les beceroles de la no violència contra uns senyors que no volen prohibir a les fàbriques que aboquin les deixalles al riu i volen prohibir als ciutadans la neteja del riu. Avui cal desobeir. Coratge.»

El pas pel Berguedà

El dia 20-8-78 els participants a la Marxa es varen congregar de bon matí a les Fonts a Castellar de N'Hug sense comptar amb l'autorització governativa per a la seva realització. La 1a. acció portada a terme consistí en la neteja dels entorns de les Fonts i la notificació per escrit al batlle de Castellar que hi havia un pilot d'escombraries recollides que estaven a punt per tal que fossin dipositades en un lloc adient. Al migdia se celebrà una assemblea en què el cente-

nar de persones que hi participaren, malgrat la prohibició, decidiren començar la Marxa de forma pacífica i evitant tot tipus d'enfrontaments. S'acordà que en cada localitat es demanaria els permisos necessaris per als diferents actes previstos a la corresponent autoritat local. A les 4 de la tarda una trentena de marxaïres van encaminar-se cap a la Pobla de Lillet.

A la Pobla, on s'havien instal·lat diverses pancartes, després d'una rebuda més aviat freda, hi hagué una nova neteja del riu en la qual participaren alguns joves i nens poblatans. Mentrestant, un centenar llarg de persones, s'ho miraven des de la barana. Les deixalles s'amuntegaren davant de la Casa de la Vila i al seu voltant s'hi féu una ballada de sardanes. Ja al vespre, al Casal, hi tingué lloc un debat sobre la problemàtica del riu.

El lamentable estat de les aigües del Llobregat a l'alçada de la Pobla, tan a prop encara del seu naixement, motivà la redacció del Manifest de l'Alt Berguedà per part dels marxaïres. Pel seu interès el reproduïm íntegrament:

Manifest de l'Alt Berguedà

L'equip de coordinació de la Marxa del Llobregat, en passar per l'Alt Berguedà, vol donar a conèixer a l'opinió pública les principals causes de contaminació del tros de riu que travessa la nostra comarca:

- deixadesa dels Ajuntaments, que no hi han instal·lat papereres, bidons o altres mitjans de recollida d'escuralles en els llocs on la gent s'esplaia (fonts, rius...)
- amuntegament de despulls d'animals sota l'escorxador municipal de la Po-

bla de Lilet, esperant que una riuada se'ls enduigui.

– abocament de deixalles al riu tant per part de particulars com també per part dels serveis municipals d'escombraries.

– canalització abusiva del cabal d'aigua del riu per part d'algunes indústries, que l'han privat d'una vida normal i s'han apropiat d'un recurs natural que pertany a tots en vendre l'excedent a FECSA.

– vessament de desfets i productes químics (cel·lulosa, colorants i sulfat d'alumini) per part de les indústries papereres de la zona.

– abocament de detritus de les granjes.

– trencament de l'equilibri ecològic per l'embassament de la Baells.

Davant d'aquests atemptats ecològics exigim:

En general:

Ràpid traspàs de competències a les conselleries de la Generalitat per tal que es creïn uns òrgans de poder comarcal, que acostin més els centres de decisió als directament afectats.

A termini curt:

– un control efectiu per part dels Ajuntaments sobre la recollida d'escombraries.

– instal·lació de depuradores a les indústries contaminants, sobretot papereres.

– control del cabal d'aigua que algunes empreses substreuen del riu per al seu benefici particular.

– retirada immediata de les deixalles abocades sota mateix de l'escorxadador de la Pobla i mesures per part d'aquest Ajuntament per tal que la situació no es repeteixi.

El dimarts dia 22, els marxaires arribaren a Guardiola. Quan feia poc que havia començat una audició de sardanes (amb tocadiscos) els del secretariat local de Guardiola se les van tenir amb la Guàrdia Civil, que volia detenir un dels caps visibles de la marxa, però, com que els organitzadors comptaven amb l'autorització municipal per a la celebració dels actes, els de la benemèrita hagueren de desistir dels seus propòsits. A la nit tingué lloc un acte informatiu-debat (que, entre pescadors i simpatitzants de la marxa, comptà amb l'assistència d'una trentena de vilatans) on es va acordar que es crearia una comissió que tindria cura de la neteja del riu.

L'endemà els marxaires passaren per Cersc, on feren una cercavila, i, ja a la tarda, arribaren a Berga. Aquí la Marxa prengué un altre caire car a la matinada

del mateix dia 23 arribà a Berga l'autorització del Govern Civil. La Marxa ja era legal; la tenacitat i el bon fer dels marxaires (que va evitar que es produís cap mena d'incident) havien pogut més que no pas els pals posats a les rodes pel Subgovernador Civil i companyia. La Marxa, que fins ara s'havia desenvolupat sota l'atenta mirada i control per part de la Guàrdia Civil, ja podria discorre de forma més normal. S'havia guanyat una petita batalla.

A Berga, els cartells que s'havien enganxat sobre la Marxa dies enrera van desaparèixer i el dia 23 calgué enganxar-ne de nous. També es penjaren 3 pancartes a les parets de les places de St. Pere i St. Joan i al carrer Major.

Els marxaires entraren a Berga per la plaça de Sta. Magdalena, on els anaren a esperar els membres del secretariat local. Plovia. Tot seguit es dirigiren cap a la plaça de St. Pere, feren una cercavila pel carrer Major i s'aturaren a la plaça de St. Joan, on es procedí a la lectura d'un comunicat davant de la concurrència, integrada per poc més d'un centenar de persones. Allà mateix es van vendre adhesius i camisetes de la marxa. Al vespre hi hagué un sopar de germanor a les Fonts del Lledó.

Neteja del riu Llobregat a la Pobla de Lilet.
JOAN CASANOVA

L'endemà, alguns membres del secretariat local lliuraren el comunicat esmentat més amunt a l'Ajuntament. Aquest comunicat, elaborat conjuntament pel secretariat de Berga i per l'Associació de Veïns Quatre Barris i redactat en forma d'instància, quedà enregistrat amb el número d'entrada 1438 i comptava amb l'adhesió de 13 formacions polítiques i sindicals de la ciutat.

Aquell mateix dia els marxaires van

pujar a Quèralt. A la plaça dels Castanysers es féu una mica de neteja i una sessió de treball. De baixada, els de la TV van filmar uns quants marxaires netejant els voltants de la Font Negra.

Arribada la nit tingué lloc una conferència sobre *Muntanyes, boscos i zones protegides*.

El dissabte, a Puig-reig van sortir a rebre els components de la Marxa a l'alçada de cal Prat i se'ls obsequià amb algunes peces de fruita.

Un cop al poble, es va llegir un manifest i es féu una «sentada» a la plaça de la Creu. A la tarda es muntà una parada en què destacaren diferents tipus d'aigües procedents del Llobregat.

La marxa seguí riu avall fins que el dia 9-9-78 arribà al Prat del Llobregat.

Els valors

«Iniciem una llarga Marxa que, com una riuada de ciutadans, anirà incrementant-se fins arribar a la plena sensibilització, mobilització i coordinació de tots els pobles i comarques de la conca del Llobregat envers el sanejament i recuperació del riu i el seu entorn».

Aquestes paraules, extretes d'un fulletó verd elaborat pels organitzadors de la Marxa, són un clar reflex del que es pretenia. Ara bé, què s'aconseguí en realitat?

A *El combat ecologista a Catalunya* de X. García i altres (Edicions 62, 1979) hi diu «L'impacte d'aquesta Marxa sobre l'opinió pública ha estat molt fort i al seu pas han sorgit nombrosos col·lectius ecologistes [...]. Ha estat una de les mobilitzacions ecologistes més reeixides».

Per tant, la Marxa del Llobregat, tot i que potser no va arribar a tenir el ressò i la participació que molts hauríem desitjat; tot i que no va aconseguir gran cosa sobre la millora de l'estat del riu, sí que va marcar una època. Va ser com un vaixell polar que va anar trencant el gel per allà on passava i que va deixar obert un camí, un camí que no hi era i que molts han pogut seguir des d'aleshores.

Pel que fa al Berguedà, fem nostres les paraules d'A. Xirana al núm.4 de *Cul de Sac*:

«Bé, la -Marxa- ha acabat el seu recorregut. El seu pas pel nostre -Cul de Sac- ha servit per desvetllar-nos l'interès pel sanejament del Llobregat i el seu entorn. Però els problemes romanen. Caldrà que el poble faci seu el problema i que tots fem força, fins a aconseguir que els Ajuntaments i les empreses responsables de la contaminació del riu donin una solució adient».

I també les següents del núm.5:

«I el poble, com sempre, resta quiet, esperant que els forans o els -delegats- li resolguin els problemes. I així l'explotació social i la contaminació també com sempre».

LA MARXA DEL 1988

Tal com es pot llegir en el fulletó elaborat pels promotors d'aquesta 2a. Marxa, alguns dels quals ja havien participat a la 1a., *«Han passat deu anys i, malgrat les promeses, la situació del riu ha variat molt poc».* I un tros més avall s'hi indica: *«la marxa no pretén ser cap exercici nostàlgic, sinó la continuació d'una lluita que no s'ha aturat ni s'aturarà».*

En aquesta ocasió, l'organització anà a càrrec d'Alternativa Verda, el M.D.T. i de diversos grups ecologistes.

A diferència de la 1a. Marxa, ara es comptava amb una certa experiència i amb tot una sèrie de contactes repartits al llarg de tot el Llobregat. Això permeté que els actes es poguessin programar de forma més fàcil i més ràpida. A més a més, no hi hagueren els problemes legals de la 1a. convocatòria.

Respecte a l'itinerari, s'organitzaren 4 columnes (Llobregat, Cardener, Anoia i Rubí) i els dies d'estada al Berguedà es reduïren: dels 7 de la 1a. edició es passà a 4.

Amb motiu d'aquesta 2a. Marxa i al marge d'altres possibles iniciatives, la Comissió de Defensa de l'Estany convocà, a través de *Regió-7* i *Ràdio Berga*, una reunió a celebrar a Berga el dia 27-7-88 per tal de coordinar els diferents actes a realitzar a nivell comarcal.

Uns quants dies després, *Regió-7* va publicar un extens article del Col·lectiu Berguedà de Ciències Naturals en el qual es consideraven els 3 grans grups de factors d'alteració del Llobregat al Berguedà: per abocaments de líquids i sòlids, del curs i de la ribera del riu i de la fauna aquàtica.

Definitivament, la 2a. Marxa començà el dia 24 d'agost a Castellar de N'Hug, on es féu entrega d'un manifest al batlle, i entre Castellar i la Pobla s'efectuà una neteja del riu.

Dos dies després els marxaïres entraren a Berga per l'accés central de la variant. Un grup d'ells es dirigí fins a *Ràdio Berga*, on foren entrevistats. A la

nit, a l'Auditori de l'Hospital Vell, se celebrà una conferència-col·loqui sobre la degradació del patrimoni natural de la nostra comarca a càrrec dels membres del Col·lectiu Berguedà de Ciències Naturals.

L'endemà, dissabte, s'instal·là una parada al Vall. S'establí un intercanvi d'impressions amb gent que assistia al mercat, es vengueren objectes d'identificació ecologista, etc. Els assistents pogueren observar la diferència existent entre una mostra d'aigua del riu recollida prop del seu naixement i una altra procedent del delta.

Havent dinat, els marxaïres es dirigiren cap a Gironella i el diumenge arribaren a la veïna comarca del Bages.

Ens agradaria creure que la 3a. Marxa del Llobregat ja no serà necessària, però ens temem molt que encara que no s'arribi a fer mai, de motius pe tirar-la endavant no en sobran. I tant de bo que ens equivoquem! Tant de bo! ⚡

Lluís Viladrich i Pons

INSBER

Instal·lacions del Berguedà, SA

Oficina tècnica: projectes i pressupostos

Electricitat Industrial

Automatismes Elèctrics i Electrònics

Quadres de comanament, maniobra, Control i potència

Materials Elèctrics

(Vall de Baix).

Telèfon 821 30 11 BERGA

